

Gebelerin Bilgi Kaynağı Olarak İnternet ve Sosyal Medya Kullanım Durumları

The Internet and Social Media Using of Pregnant Women as a Source of Information

Gizem GÜNEŞ ÖZTÜRK¹, Nazlı ÜNLÜ², Esra NUR UZUNKAYA¹, Zekiye KARAÇAM¹

¹ Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü, Aydın, Türkiye

² Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Ebelik Bölümü, Aydın, Türkiye

ÖZ

Amaç: Araştırmanın amacı, gebelerin bilgi kaynağı olarak internet ve sosyal medya kullanım durumlarını incelemektir.

Yöntem: Araştırma kesitsel olarak Ocak–Ağustos 2019 tarihleri arasında, Aydın Kadın Doğum ve Çocuk Hastalıkları Hastanesinde yapılmıştır. Araştırmaya bu hastaneye izlem ve bakım hizmet almak üzere gelen ve gelişigüzel örneklem yöntemi ile belirlenen 296 kadın alınmıştır. Veriler araştırmacılar tarafından geliştirilen anket formu ile toplanmış, tanımlayıcı istatistikler ve ki-kare testi ile analiz edilmiştir.

Bulgular: Gebelerin yaş ortalamasının 27,01±4,88 (aralık: 16-38) olduğu, %51,4'ünün ortaokul ve %23,0'nın lise mezunu olduğu ve %26,4'ünün gelir getiren bir işte çalıştığı belirlenmiştir. Gebelerin %32,1'inin birinci ve %54,7'sinin 2-3 gebeliğe sahip oldukları, %23,6'sının gebe bilgilendirme sınıfına katıldıkları ve %22,0'nın gebelik sırasında sorun yaşadıkları saptanmıştır. Gebelerin %75'i bilgi ihtiyacı hissettiklerini, bilgi edinmek için %70,6'sı interneti ve %55,1'i sosyal medyayı kullandıklarını bildirmişlerdir. Bu yollarla bilgi edinen gebelerin %53,7'si bu bilgilere çokta güvenmediklerini ve %65,4'ü de bu bilgileri teyit etmek için ebeleri ile görüşme yaptıklarını bildirmişlerdir. Bilgi kaynağı olarak internet kullanım oranlarının istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde 16-19 ve 20-29 yaş grubu gebelerde (%88,2 ve %76,8) 30-38 yaş grubuna (%53,9; $X^2=18,028$; $p=0,000$), işsiz ve memurlarda (%90,9 ve %73,1) ev hanımlarına (%65,9; $X^2=8,720$; $p=0,013$), lise ve üniversite mezunlarında (%91,2 ve %86,1) daha az eğitimi olanlara (%59,5; $X^2=20,699$; $p=0,000$), çekirdek ailede yaşayanlarda (%77,9) geniş ailede yaşayanlara (%44,6; $X^2=27,115$; $p=0,000$), birinci gebeliği olanlarda (%85,3) 2-3 (%67,3) ve 4-6 (%48,7) gebeliği olanlara ($X^2=19,699$; $p=0,000$) göre daha fazla olduğu saptanmıştır. Yine bilgi almak için istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde, 16-19 ve 20-29 yaş grubu gebelerin (%82,4 ve %60,0) 30-38 yaş grubuna (%39,3; $X^2=15,897$; $p=0,000$), lise ve üniversite mezunlarının (%69,1 ve %81,4) daha az eğitimi olanlara (%43,8; $X^2=30,862$; $p=0,000$), çekirdek ailede yaşayanların (%60,2) geniş ailede yaşayanlara (%36,9; $X^2=11,082$; $p=0,001$), birinci gebeliği olanların (%74,7) 2-3 (%48,8) ve 4-6 (%33,3) gebeliği olanlara ($X^2=24,900$; $p=0,000$) göre daha fazla sosyal medyayı kullandıkları belirlenmiştir.

Sonuç: Bu çalışmada, başta daha genç, eğitilmiş, ev hanımı olmayan, çekirdek ailede yaşayan ve ilk gebeliği olan gebeler olmak üzere, bilgi kaynağı olarak internet ve sosyal medyayı yaygın bir şekilde kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu bilgi kaynakları gebe ve ailelerinin anında aradıkları bilgiye ulaşmalarını sağlaması bakımından önemlidir. Gebelerin doğru bilgiye kolay erişimlerinin sağlanması için bu ortamlarda paylaşılan bilgilerin doğruluğunun denetlenmesi ile anne-bebek sağlığının gelişimine katkı sağlanabilir.

Anahtar Kelimeler: Gebelik, Bilgi edinme, İnternet, Sosyal medya, Ebelik, Bakım.

ABSTRACT

Objective: The aim of the study is to examine the internet and social media usage status of pregnant women.

Methods: This cross - sectional study was conducted between January - August 2019 in Aydın Obstetrics and Paediatrics Hospital. The study included 296 women who came to this hospital to receive follow-up and care services and selected convenience sampling methods. Data were collected with a questionnaire developed by the researchers and analysed with descriptive statistics and chi-square test.

Sorumlu Yazar: Gizem GÜNEŞ ÖZTÜRK

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü, Aydın, Türkiye
gzmgunes91@hotmail.com, gizem.gunes@adu.edu.tr

*Bu makale 6-9 Kasım 2019 tarihlerinde Ankara'da düzenlenen 5. Ulusal 4. Uluslararası Ebelik Kongresi'nde sözel bildiri olarak sunulmuştur

Geliş Tarihi: 29.12.2019 – Kabul Tarihi: 04.05.2020

Results: The mean age of the pregnant women was 27.01±4.88 (range: 16-38), 51.4% were middle and 23.0% high school graduates, and 26.4% were employed in income-generating jobs. It was found that 32.1% of the pregnant women had first and 54.7% had 2-3 pregnancies, 23.6% participated in pregnant information class and 22.0% had problems during pregnancy. Of pregnant women, 75% felt that they needed information, 70.6% reported that they used internet and 55.1% used social media. Of the pregnant women obtained this information, 53.7% did not trust this information and 65.4% reported that they interviewed their midwives to confirm this information. The rates of internet use as a source of information were found to be statistically significant in the 16-19 and 20-29 age groups (88.2% and 76.8%) compared to the 30-38 age group (53.9%; $X^2=18.028$; $p=0.000$), in the unemployed and civil servants (90.9% and 73.1%) compared to housewives (65.9%; $X^2=8.720$; $p=0.013$), in the high school and university graduates (91.2% and 86.1%) compared to less education (59.5%; $X^2=20.699$; $p=0.000$), in the living in nuclear family (77.9%) compared to extended family (44.6%; $X^2=27.115$; $p=0.000$), in the first pregnancy (85.3%) compared to 2-3 (67.3%) and 4-6 (48.7%) pregnant women ($X^2=19.699$; $p=0.000$). In order to obtain information, it was determined that pregnant women in the 16-19 and 20-29 age group (82.4% and 60.0%) used more social media than the 30-38 age group (39.3%; $X^2=15.897$; $p=0.000$), in the high school and university graduates (69.1% and 81.4%) than with less education (43.8%; $X^2=30.862$; $p=0.000$), in the living in the nuclear family (60.2%) than extended family (36.9%; $X^2=11.082$; $p=0.001$), in the first pregnancy (74.7%) than 2-3 (48.8%) and 4-6 (33.3%) pregnancy ($X^2=24.900$; $p=0.000$).

Conclusion: In this study, it is concluded that they use the internet and social media widely as a source of information, especially young, educated, non-housewives, and pregnant women living in nuclear families and having their first pregnancy. These sources of information are important in terms of ensuring that pregnant women and their families can immediately access the information they are looking for. In order to ensure the easy access of pregnant women to the right information, it can contribute to the development of mother-baby health by checking the accuracy of the information shared in these environments.

Key words: Pregnancy, Health information, Internet, Social media, Midwifery, Care.

1. GİRİŞ

Gebelik, kadınlara anne olmayı öğrenme, planlama ve hazırlık yapma fırsatı tanıyan, kadın yaşamında fizyolojik, psikolojik ve sosyal değişimlere uyumu gerektiren önemli bir süreçtir (1). Kadınlar bu süreçte gebeliklerinin normal ilerlediğinden emin olmak ister ve ortaya çıkan değişimlerin nedenlerini araştırmak, sağlık sorunlarına ve fiziksel şikâyetlerine çözüm bulmak ve güvenli doğum tecrübesi edinmek için bilgi arayışı içine girerler (2,3). Bu amaçla günümüzde gebeler sağlık profesyoneline başvurmanın yanında internet gibi çoklu kaynaklardan da bilgi alabilmektedirler. Geleneksel kitle iletişim araçlarından farklı olarak sosyal medya, kullanımı hızla genişleyen bir etki alanı yaratmaktadır ve kadınların gebeliği ile ilgili bilgi edinme durumlarını da etkilemektedir (4). Literatürde kadınların gebelikleri boyunca interneti ve sosyal medyayı iletişim, bilgi arama ve sağlık yönetimi için kullandıkları belirtilmektedir (4-7). Yapılan çalışmalar sosyal medyanın günümüzde annelerin yaşamlarında önemli bir rol oynadığını göstermesine rağmen sosyal medyanın kadınlar tarafından nasıl algılandığı, ne kadar değer verildiği, nasıl kullanıldığı ve gebelik üzerindeki etkileri hakkında literatürde yeterli bilgi bulunmamaktadır. Bu nedenle ülkemizde ortak iletişim ve öğrenim araçlarının birisi olan sosyal medyanın kadınlar tarafından gebelik sürecinde kullanım durumunu, yararlarını ve etkilerini araştırmak önemli ve gerekli konulardır.

Gebelik ile ilgili bilgilere çevrimiçi olarak ulaşabilmek kadınlara istedikleri zaman istedikleri bilgileri edinme ve anonim olarak soru sorma fırsatı sağlamıştır (8). İsveçli kadınlar arasında yapılan bir araştırma kadınların %84'ünün gebelik ile ilgili bilgi almak için interneti kullandığını göstermiştir (5). Dünyanın farklı bölgelerinden yapılan çeşitli çalışmalar hemen hemen tüm gebelerin interneti kullandığı bilgisini desteklemektedir (6-11). Baker ve Yang (2018) tarafından yapılan çalışmada kadınların %89'unun gebelik ve ebeveynlik hakkında sorular sormak ve tavsiye almak için sosyal medya sitelerini kullandıkları ve %84'ünün sosyal medya arkadaşlarını bir sosyal destek biçimi olarak algıladıkları bildirilmiştir (4). Ülkemizde ise Kavlak ve ark. (2012) yaptıkları çalışmada, ilk gebeliği olan, yüksek eğitim düzeyi olan

veya 25-34 yaş arasında olan kadınların bilgi almak için interneti daha sık kullandıkları bildirilmiştir (6).

Gebe kadınların çoğunluğu interneti oldukça güvenilir bir bilgi kaynağı olarak kabul etmektedir (5,6,9,11,12). Bununla birlikte Lagan ve ark. (2011) kadınların sağlık profesyonellerinden yeterince bilgi edinemedikleri için interneti bilgi kaynağı olarak kullandıklarını bildirmiştir (12). Ebelerin gebelik ve postpartum süreçte kadınların bilgi gereksinim ve kaynaklarını öğrenme, gerekli müdahale ile anne ve fetüsün sağlığını koruma sorumluluğu bulunmaktadır. Bu nedenler ile gebelikte doğru zamanda ve doğru kaynaktan bilgi almak hem kadının hem de bebeğinin sağlık durumunu etkileyeceği için önemli bir konudur. Kadınların gebeliklerinde geleneksel bilgi kaynaklarını sorgulayan çok sayıda çalışma olmasına rağmen kadınların çoklu kaynaktan bilgi arayışına yönelik yapılan çalışmalar sınırlıdır. Yine ülkemizde internetten edinilen bilginin gebelik sırasında endişeye neden olup olmadığını araştıran hiçbir çalışma bulunamamıştır. Tüm bu nedenlerden dolayı sosyal medyanın gebelikte bilgi kaynağı olarak kullanım durumunu ve bu bilgilerin gebeler üzerindeki etkilerini tanımlamak için güncel araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu çalışmada gebelerin bilgi kaynağı olarak sosyal medyayı kullanma durumları ve etkilerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Elde edilen bilgiler, gebelik ile ilgili bilgi kaynağı olarak sosyal medya kullanımını hakkında bilgi ve anlayışın artması ile mevcut literatüre katkıda bulunabilir ve doğum öncesi bakımda ebeler için yararlı bir kaynak olabilir.

Araştırmanın Amacı ve Araştırma Soruları

Bu çalışmada gebelerin bilgi kaynağı olarak internet ve sosyal medyayı kullanma durumları ve etkilerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada yanıtlanması amaçlanan sorular ise şunlardır;

1. Gebelerin bilgi kaynağı olarak internet ve sosyal medyayı kullanma durumları nedir?
2. Gebelerin internet ve sosyal medya üzerinden medyaya edinilen bilgilere güvenme ve bilgilere bağlı endişe yaşama durumları nedir?

2. GEREÇ VE YÖNTEMLER

Araştırma Deseni ve Örneklem

Araştırma kesitsel olarak Ocak–Ağustos 2019 tarihleri arasında, Aydın Kadın Doğum ve Çocuk Hastalıkları Hastanesinde yapılmıştır. Araştırmaya bu hastaneye izlem ve bakım hizmeti almak üzere gelen ve gelişigüzel örneklem yöntemi ile belirlenen 296 kadın alınmıştır. Çalışmaya araştırmaya katılmayı kabul eden ve Türkçe konuşabilen ve anlayabilen kadınlar dâhil edilmiştir.

Veri Toplama Aracının Hazırlanması ve Verilerin Toplanması

Araştırma verileri araştırmacılar tarafından konu ile ilgili literatüre dayalı olarak hazırlanan soru formu ile toplanmıştır (2,3,13). Formda kadınların sosyo-demografik ve obstetrik özelliklerini sorgulayan toplam 18 soru ve gebelik ile ilgili bilgi edinmek için sosyal medya kullanımını (gebelik ile ilişkili bilgi edinmek için interneti ve sosyal medyayı kullanma, hangi sosyal ağların kullanıldığı ve sıklığı, bilgi arayışının amacı, hangi konularda araştırma yapıldığı, sosyal medyadaki bilgilerin güvenilirliğine inanma durumları, bilgilerin endişe

yaratma durumu ve endişe ile nasıl baş edildiği, sosyal medyadan edinilen bilgilerin yararları ve neden ebelerden bilgi almak yerine sosyal medyayı tercih ettikleri) ile ilgili 13 soru bulunmaktadır. Soru formunun kapsam geçerliğini sağlamak için bilimsel araştırmalar konusunda deneyimli uzmanların (5 uzman) görüşleri alınmış ve yapılan öneriler doğrultusunda yeniden düzenleme yapılmıştır. Daha sonra bu formun anlaşılabilirliği ve uygulanabilirliğini geliştirmek için araştırma kapsamına alınmayan 10 kadın ile ön uygulama yapılmıştır. Ön uygulamada elde edilen veriler analize alınmamıştır.

Araştırma verilerinin toplanması aşamasında öncelikle kadınlar ile Aydın Kadın Doğum ve Çocuk Hastalıkları Hastanesi kadın hastalıkları ve doğum polikliniği, nisaiye ve lohusa servislerinde tanışılmış, araştırmaya uygunluk kriterleri değerlendirilmiş, uygun olan kadınlara araştırma hakkında bilgi verilmiş ve araştırmaya katılmaya davet edilmiştir. Araştırmaya katılmayı kabul eden kadınların yazılı onamları alındıktan sonra, araştırmacı tarafından yüz yüze görüşme tekniği kullanılarak soru formu doldurulmuştur.

Etik İlkeler

Araştırma protokolü ile ilgili Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan etik kurul oluru alınmıştır (Tarih ve sayı: 09.01.2019-E.1794). Araştırma verilerinin toplanabilmesi için Aydın İl Sağlık Müdürlüğünden izin alınmıştır. Araştırmaya dâhil edilen gebelere araştırma ile ilgili bilgi verilmiş, çalışmaya katılmaya davet edilmiş, sözlü ve yazılı onamları alınmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmanın verileri Statistical Package for the Social Sciences Version 21 (PASW Inc, Chicago, IL, USA) programı ile analiz edilmiştir. Kadınların tanıtıcı, obstetrik, doğum öncesi bakım ve internet kullanımına ilişkin verilerinin analizinde tanımlayıcı istatistikler kullanılmıştır. Kadınların bazı özelliklerinin internet ve sosyal medya kullanımına göre dağılımı ki-kare testi ile analiz edilmiştir. $P < 0.05$ düzeyindeki değerler istatistiksel olarak önemli kabul edilmiştir.

3. BULGULAR

Araştırmaya katılan kadınların yaş ortalaması $27,01 \pm 4,88$ (aralık: 16-38) olarak bulunmuştur. Çalışmadaki kadınların eğitim durumu %11,1'inin ilköğretim, %51,4'ünün ortaokul, %23,0'nun lise ve %14,5'inin ise ön lisans / lisans / lisansüstü mezunu oldukları görülmüştür. Kadınların % 50,7'sinin il merkezinde ikamet ettiğini bildirmiştir. Kadınların %26,4'ü gelir getiren işte çalışırken %62,5'i çalışmamaktadır. Kadınların %76,7'si gelir durumunu gidere göre dengeli olduğunu bildirmişlerdir. Kadınlarda %89,2'sinin sağlık güvencesi varken % 10,8'inin sağlık güvencesi olmadığı saptanmıştır. Çalışmaya katılmış olan kadınların %0,3'ünün ise boşanmış ya da ayrı yaşadığı görülmüştür. Ayrıca kadınların toplamda %22,0'nun eş ve çocuklarının ya da anne, baba ve kardeşlerinin dışında başka kişiler ile yaşadıklarını bildirmişlerdir. Kadınların %5,4 sigara kullandıklarını ve %1,0'ıda alkol kullandıklarını ifade etmişlerdir (Tablo 1).

Tablo 1. Gebelerin Sosyo-Demografik Özellikleri (n= 296)

Özellikler	Sayı (%)
Yaş ort: 27,01 ± 4,88; Min: 16; Max: 38	
Eğitim durumu	
İlkokul	33 (11,1)
Ortaokul	152 (51,4)
Lise	68 (23,0)
Ön lisans / lisans / lisansüstü	43 (14,5)
İkamet edilen yer	
İl Merkezi	150 (50,7)
İlçe Merkezi (n=4)ve Köy (n=2)	109 (36,8)
Çalışma durumu	
Ev hanımı	185 (62,5)
Gelir getiren bir işte çalışan	78 (26,4)
Algılanan gelir düzeyi	
Gelir - gidere göre düşük	57 (19,3)
Gelir - gider birbirine eşit	227 (76,7)
Gelir - giderden fazla	12 (4,1)
Sağlık güvencesi	
Olmayan	32 (10,8)
Olan	264 (89,2)
Medeni durum	
Evli*	293 (99,0)
Bekâr	2 (0,7)
Boşanmış / ayrı yaşıyor	1 (0,3)
Aile tipi	
Çekirdek	231 (78,0)
Geniş	65 (22,0)
Sigara kullanımı	
Hayır, Hiç kullanmayan	263 (88,9)
Evet, Kullanıyor	16 (5,4)
Sigarayı Bırakan	17 (5,7)
Alkol kullanımı	
Hayır, hiç kullanmayan	291 (93,3)
Evet, kullanıyor	3 (1,0)
Alkol bırakan	2 (0,7)

Kadınların %54,8'inin 2-3 kez gebe kaldığı, %37,5'inin bir kez canlı doğum yaptığı ve %36,5'inin bir yaşıyan çocuğunun olduğu belirlenmiştir. Kadınların %23,6'sının gebe bilgilendirme sınıflarına katıldığı ve %22,0'ının gebelik sırasında sorun yaşadığı, %75,0'ının bilgi ihtiyacı hissettiklerini bildirmişlerdir. Kadınların obstetrik özelliklerine ilişkin verilerin ayrıntıları Tablo 2'de verilmiştir.

Kadınların %70,6'sının bilgi edinmek için interneti ve %55,1'inin de sosyal medya kullandığı bulunmuştur. Kadınların %53,7'si bu yollarla bilgi edindikleri bilgilerin doğruluğuna inanmadıklarını, %30,8'i edindikleri bilginin kendilerini endişelendirdiğini ve %65,4'ü de bu bilgileri teyit etmek için ebeleri ile görüşme yaptıklarını bildirmişlerdir (Tablo 3).

Tablo 2. Gebelerin Obstetrik Öyküleri ve Gebeliğe İlişkin Verileri (n= 296)

Özellikler	Sayı (%)
Gebelik sayısı	
1	95 (32,1)
2-3	162 (54,8)
4-6	39 (13,2)
Yaşayan çocuk sayısı	
1	108 (36,5)
2	70 (23,6)
3	15 (5,1)
Canlı doğum sayısı	
1	111 (37,5)
2-3	83 (28,0)
4	7 (2,4)
Kendiliğinden düşük sayısı	
1	31 (10,5)
2	6 (2,0)
3	1 (0,3)
Küretaj sayısı	
1	14 (4,7)
2	2 (0,7)
3	2 (0,7)
Ölü doğum sayısı	
1	2 (0,7)
3	1 (0,3)
Planlanmamış gebelik	113 (38,2)
İstenmeyen gebelik	22 (7,4)
Gebe bilgilendirme sınıflarına katılma	70 (23,6)
Gebelikte sağlık sorun yaşama	65 (22,0)
Gebelikte bilgi ihtiyacı hissetme	222 (75,0)

Tablo 3. Gebelerin İnternet ve Sosyal Medya Kullanımına İlişkin Verileri (n= 296)

İnternet kullanımı	
Evet	209 (70,6)
Hayır	87 (29,4)
Kullanılan internet siteleri	
Bilgi sitesi	73 (24,7)
Forum Sitesi	92 (31,1)
Bloglar	29 (9,8)
Sosyal medya kullanımı	
Evet	163 (55,1)
Hayır	133 (44,9)
Kullanılan sosyal medyalar	
Facebook	33 (11,1)
Instagram	71 (24,0)
Twitter	18 (6,1)
Youtube	76 (25,7)
Bilgilerin doğruluğuna inanma	
Evet	75 (46,3)
Hayır	87 (53,7)
Edinilen bilgiyi ebe ile teyit etme	
Evet	106 (65,4)
Hayır	56 (34,6)
Edinilen bilginin gebede endişe yaratması	
Evet	49 (30,8)
Hayır	110 (69,2)

Çalışmada kadınların bilgi kaynağı olarak internet kullanım oranlarının istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde 16-19 ve 20-29 yaş grubu gebelerde (%88,2 ve %76,8) 30-38 yaş grubuna (%53,9; $X^2=18,028$; $p=0,000$), işsiz ve memurlarda (%90,9 ve %73,1) ev hanımlarına (%65,9; $X^2=8,720$; $p=0,013$), lise ve üniversite mezunlarında (%91,2 ve %86,1) daha az eğitimi olanlara (%59,5; $X^2=20,699$; $p=0,000$), çekirdek ailede yaşayanlarda (%77,9) geniş ailede yaşayanlara (%44,6; $X^2=27,115$; $p=0,000$), birinci gebeliği olanlarda (%85,3) 2-3 (%67,3) ve 4-6 (%48,7) gebeliği olanlara ($X^2=19,699$; $p=0,000$) göre daha fazla olduğu saptanmıştır (Tablo 4). Yine bilgi almak için istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde, 16-19 ve 20-29 yaş grubu gebelerin (%82,4 ve %60,0) 30-38 yaş grubuna (%39,3; $X^2=15,897$; $p=0,000$), lise ve üniversite mezunlarının (%69,1 ve %81,4) daha az eğitimi olanlara (%43,8; $X^2=30,862$; $p=0,000$), çekirdek ailede yaşayanların (%60,2) geniş ailede yaşayanlara (%36,9; $X^2=11,082$; $p=0,001$), birinci gebeliği olanların (%74,7) 2-3 (%48,8) ve 4-6 (%33,3) gebeliği olanlara ($X^2=24,900$; $p=0,000$) göre daha fazla sosyal medyayı kullandıkları belirlenmiştir (Tablo 5).

Tablo 4. Gebelerin Bazı Özelliklerinin Bilgi Kaynağı Olarak İnternet Kullanım Durumlarına Göre Dağılımı (n=296)

Sosyo-demografik özellikler	İnternet Kullanımı		X ² / p
	Evet n (%)	Hayır n (%)	
Yaş grubu			
16-19	15 (88,2)	2 (11,8)	18,028/0,000
20-29	146 (76,8)	44 (23,2)	
30-38	48 (53,9)	41 (46,1)	
İkamet yeri			
İl	118 (78,7)	32 (21,3)	30,860/0,000
İlçe	79 (72,5)	30 (27,5)	
Köy	12 (32,4)	25 (67,6)	
Algılanan gelir düzeyi			
Gelir - gidere göre düşük	32 (56,1)	25 (43,9)	11,217/0,004
Gelir - gider birbirine eşit	165 (72,7)	62 (27,3)	
Gelir - giderden fazla	12 (100,0)	0 (0,00)	
Çalışma durumu			
Ev hanımı	122 (65,9)	63 (34,1)	8,720/0,013
Memur	57 (73,1)	21 (26,9)	
İşsiz	30 (90,9)	3 (9,1)	
Eğitim düzeyi			
İlköğretim	110 (59,4)	75 (40,5)	60,699/0,000
Lise	62 (91,2)	6 (8,8)	
Ön Lisans/Lisans/Yüksek Lisans	37 (86,0)	6 (13,9)	
Sağlık güvencesi			
Yok	21 (65,6)	11 (34,4)	0,429/0,512
Var	188 (71,2)	76 (28,8)	
Aile türü			
Çekirdek	180 (77,9)	51 (22,1)	27,115/0,000
Geniş	29 (44,6)	36 (55,4)	
Gebelik sayısı			
1	81 (85,3)	14 (14,7)	19,699/0,000
2-3	109 (67,3)	53 (32,7)	
4-6	19 (48,7)	20 (51,3)	
Planlı gebelik			
Hayır	65 (57,5)	48 (42,5)	15,082/0,000
Evet	144 (78,7)	39 (21,3)	

Tablo 4. Gebelerin Bazı Özelliklerinin Bilgi Kaynağı Olarak İnternet Kullanım Durumlarına Göre Dağılımı (n=296) (devam)

Gebeliğin istenme durumu			
Hayır	10 (45,5)	12 (54,5)	7,246/0,007
Evet	199 (72,6)	75 (27,4)	
Gebe bilgilendirme sınıflarına katılma			
Hayır	151 (66,8)	75 (33,2)	6,628/0,010
Evet	58 (82,9)	12 8(17,1)	
Gebelikte sağlık sorunu yaşama			
Hayır	157 (68,0)	74 (32,0)	3,540/0,060
Evet	52 (80,0)	13 (20,0)	
Bilgi ihtiyacı			
Olan	188 (84,7)	34 (15,3)	84,786/0,000
Olmayan	21 (28,4)	53 (71,6)	

Tablo 5. Gebelerin Sosyo-Demografik Özelliklerinin Bilgi Kaynağı Olarak Sosyal Medya Kullanım Durumlarına Göre Dağılımı (n= 296)

Sosyo-demografik özellikler	Sosyal Medya Kullanımı		X²/ p
	Evet n (%)	Hayır n (%)	
Yaş grubu			
16-19	14 (82,4)	3 (17,6)	18,897/0,000
20-29	114 (60,0)	76 (40,0)	
30-38	35 (39,3)	54 (60,7)	
İkamet yeri			
İl	90 (60,0)	60(40,0)	22,339/0.000
İlçe	66 (60,6)	43 (39,4)	
Köy	7 (18,7)	30 (81,1)	
Algılanan gelir düzeyi			
Gelir - gidere göre düşük	23 (40,0)	34 (59,6)	11,770/0,003
Gelir - gider birbirine eşit	129 (56,8)	98 (43,2)	
Gelir - giderden fazla	11 (91,7)	1 (8,3)	
Çalışma durumu			
Ev Hanımı	94 (50,8)	91 (49,2)	4,690/0,096
Memur	46 (59,0)	32 (41,0)	
İşsiz	23 (69,7)	10 (30,3)	
Eğitim düzeyi			
İlköğretim	81 (43,7)	104 (56,2)	50,862/0,000
Lise	47 (69,1)	21 (30,9)	
Ön lisans/lisans/yüksek lisans	35 (81,3)	8 (18,6)	
Sağlık güvencesi			
Yok	17 (53,1)	15 (46,9)	0,055/0,815
Var	146 (55,3)	118 (44,7)	
Aile türü			
Çekirdek	139 (60,2)	92 (39,8)	11,082/0,001
Geniş	24 (36,9)	41 (63,1)	
Gebelik sayısı			
1	71 (74,7)	24 (25,3)	24,900/0,000
2-3	79 (48,8)	83 (51,2)	
4-6	13 (33,3)	26 (66,7)	
Planlı gebelik			
Hayır	49 (43,4)	64 (56,6)	10,120/0,001
Evet	114 (62,3)	69 (37,7)	
Gebeliğin istenme durumu			
Hayır	8 (36,4)	14 (63,6)	3,360/0,067
Evet	155 (56,6)	119 (43,4)	
Gebe bilgilendirme sınıflarına katılma			
Hayır	117 (51,8)	109 (48,2)	4,200/0,040
Evet	46 (65,7)	24 (34,3)	
Gebelikte sağlık sorunu yaşama			
Hayır	123 (53,2)	108 (46,8)	1,410/0,235
Evet	40 (61,5)	25 (38,5)	
Bilgi ihtiyacı			
Hayır	9 (12,2)	65 (87,8)	73,407/0,000
Evet	154 (69,4)	68 (30,6)	

4. TARTIŞMA

Bu çalışma gebelerin bilgi kaynağı olarak internet ve sosyal medyayı kullanma durumları ve edinilen bilgilerin gebeler üzerindeki etkilerini incelemek amacı ile 296 gebe ile kesitsel olarak yapılmıştır. Araştırmada gebelerin internet ve sosyal medya kullanma durumlarına ilişkin önemli güncel bilgiler elde edilmiştir.

Çalışmada gebelerin çok büyük bir bölümünün interneti ve daha çok da instagram ve youtube hesaplarını olmak üzere sosyal medyayı kullandıkları bulunmuştur. Yine bu çalışmada daha genç, eğitilmiş, çalışan, çekirdek ailede yaşayan ve ilk gebeliği olan gebelerin istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde daha fazla oranda bilgi kaynağı olarak internet ve sosyal medyayı kullandıkları saptanmıştır. Benzer olarak Kavlak ve ark. (2012) çalışmalarında ilk gebeliği olan, çalışan, yüksek eğitim seviyesine sahip olan ve 25 ile 34 yaşları arasındaki gebelerin bilgi almak için interneti daha sık kullandıklarını bildirmişlerdir (6). Yine Baker ve Yang (2018) gebelerin çoğunluğunun (%89) gebelik ve/veya ebeveynlik rolleri ile ilgili bilgi edinmek için sosyal medyayı kullandığını ve en çok kullanılan sosyal medya sitesinin Facebook (% 98,3) olduğunu rapor etmiştir (4). Bunun aksine Bjelke ve ark. (2016) gebelerin en çok bilgi kaynağı olarak bilgi siteleri ve forumları, yalnızca beşte birinin sosyal medyayı kullandıklarını bildirmişlerdir (2). Bu sonuçlar, sosyal medyanın günümüzde gebelerin hayatında bilgi kaynağı olarak önemli bir rol oynadığını göstermektedir. Bu nedenle sağlık profesyonellerin gebelerin bilgi edinme ihtiyacını hızlı ve kolay yoldan karşılayan internet ve sosyal medya kaynaklarının avantaj ve dezavantajları hakkında gebelere bilgi vererek uygun web sayfaları önerebilmeleri önemlidir.

Bu çalışmada gebelerin yarısından çoğu internet ve sosyal medya üzerinden edindikleri bilgilerin doğruluğuna inanmadıklarını, edindikleri bilgiye bağlı olarak endişe yaşadıkları ve endişelerini gidermek ve bu bilgileri teyit etmek için de ebe ve diğer sağlık çalışanları ile görüştikleri saptanmıştır. Benzer olarak Bjelke ve ark. (2016) tarafından yapılan çalışmada kadınların çoğunun okudukları bilgiler yüzünden endişe duydukları, bu endişe ile baş etmek için daha çok akraba ve arkadaşları ile konuştukları ya da bir sonraki randevularında ebeyle danıştıkları bildirilmiştir (2). Bunun aksine Jacobs ve ark. (2019) yaptıkları araştırmada kadınların tamamına yakınının internetten edindikleri bilgileri güvenilir bulduklarını, yarısının ise bu bilgileri sağlık profesyoneli ile tartıştıklarını rapor etmişlerdir (14). Bu sonuçlara dayalı olarak her ne kadar teknoloji gebelerin bilgi ihtiyacına destek sunsa da gebeler edindikleri bilgileri sağlık profesyonellerine danışmaya ihtiyaç duymaktadır. Bu nedenle bilgilendirme kilit rolü olan ebe ve sağlık profesyonellerinin gebelerin internetten edindiği bilgilerin doğruluğunu denetlemesi ile anne-bebek sağlığının gelişimine katkı sağlayabilir.

Araştırmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. Birincisi, araştırma kesitsel olarak yapılmıştır ve elde edilen veriler zamana bağlı olarak değişebilir. İkincisi, gebeler gelişigüzel örnekleme yöntemi ile seçilmişlerdir ve elde edilen veriler sadece bu gebeleri temsil etmektedir ve genellenemez. Üçüncüsü, veriler yüz yüze görüşme yöntemi kullanılarak kadınların bildirimine dayalı olarak toplanmıştır ve gözlem yolu ile edinilenden farklı olabilir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışmada, başta daha genç, eğitilmiş, ev hanımı olmayan, çekirdek ailede yaşayan ve ilk gebeliği olan gebeler olmak üzere, bilgi kaynağı olarak internet ve sosyal medyayı yaygın bir şekilde kullandıkları sonucu elde edilmiştir. Yine bu çalışmada internet ve sosyal medyayı

kullanan gebelerin önemli bir bölümünün interneti ve sosyal medyayı üzerinden edindikleri bilgilerin doğruluğuna inanmadıklarını, edindikleri bilgiye bağlı olarak endişe yaşadıkları ve endişelerini gidermek ve bu bilgileri teyit etmek için de ebe ve diğer sağlık çalışanları ile görüştikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Bu sonuçlara dayalı olarak, sağlık çalışanları ve yöneticilerin gebelerin güvenilir yararlanabilecekleri internet alanları oluşturmaları ve gebeleri mevcut güvenilir bilgi kaynakları hakkında bilgilendirmeleri önerilebilir. Ayrıca gebelerin sıklıkla yararlandığı bilgi kaynaklarının saptanması ve yayımladıkları bilgilerin doğruluğunun denetlenmesi de gerekli olabilir.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırma protokolü ile ilgili Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan etik kurul oluru alınmıştır (Tarih ve sayı: 09.01.2019-E.1794). Araştırma verilerinin toplanabilmesi için Aydın İl Sağlık Müdürlüğünden izin alınmıştır. Araştırmaya dâhil edilen gebelere araştırma ile ilgili bilgi verilmiş, çalışmaya katılmaya davet edilmiş, sözlü ve yazılı onamları alınmıştır.

KAYNAKLAR

1. Dinç, H. (2014). Gebe Eğitiminin Gebelik ve Doğum Üzerine Etkileri. *HSP,1*(1), 68–76.
2. Bjelke, M., Martinsson, A., Lendahls, L., & Oscarsson, M. (2016). Using the Internet as a source of information during pregnancy — A descriptive cross-sectional study in Sweden. *Midwifery, 40*, 187–91.
3. Batman, D. (2018). Topics and information resources researched for pregnancy of pregnant women ; A qualitative study. *KOU Sağlık Bil Derg, 4*(3), 63–9.
4. Baker, B., & Yang, I. (2018). Social media as social support in pregnancy and the postpartum. *Sex Reprod Healthc, 17*, 31–4.
5. Larsson, M. (2009). A descriptive study of the use of the Internet by women seeking pregnancy-related information. *Midwifery, 25*, 14–20.
6. Kavlak, O., Atan, Ş. Ü., Güleç, D., Öztürk, R., & Atay, N. (2012). Pregnant women's use of the internet in relation to their pregnancy in Izmir, Turkey. *Informatics Heal Soc Care, 37*(4), 253–63.
7. Scaioli, G., Bert, F., Galis, V., Brusaferrro, S., Vito, E. De., Torre, G. La., et al. (2015). Pregnancy and internet: Sociodemographic and geographic differences in e-health practice . Results from an Italian multicenter study. *Public Health, 129*(9), 1258–66.
8. Huberty, J., Dinkel, D., Beets, W. M., & Coleman, J. (2013). Describing the use of the internet for health , physical activity , and nutrition information in pregnant women. *Matern Child Heal J, 17*, 1363–72.
9. Gao, L., Associate, R. N., Larsson, M., Associate, R. N. M., Luo, S., & Senior, R. M. (2013). Internet use by Chinese women seeking pregnancy-related information. *Midwifery, 29*(7), 730–5.
10. Lima-pereira, P., Bermu, C., & Jasienska, G. (2011). Use of the Internet as a source of health information amongst participants of antenatal classes. *J Clin Nurs, 21*, 322–30.

11. Bert, F., Gualano, M. R., Brusaferrro, S., Vito, E. De., Waure, C. De., Torre, G. La., et al. (2013). Pregnancy e-health: A multicenter Italian cross-sectional study on internet use and decision-making among pregnant women. *Perinat Matern Heal*, 67, 1013–8.
12. Lagan, B. M., Sinclair, M., & Kernohan, W. G. (2011). What Is the impact of the internet on decision-making in pregnancy? A global study. *BIRTH*, 38(4), 336–45.
13. Hadımlı, A., Demirelöz Akyüz, M., & Tuna Oran, N. (2018). Gebelerin interneti kullanma sıklıkları ve nedenleri. *Life Sci*, 13(3), 32–43.
14. Jacobs, E. J. A., Steijn, M. E. Van., & Pampus, M. G. Van. (2019). Internet usage of women attempting pregnancy and pregnant women in the Netherlands. *Sex Reprod Health*, 21, 9–14.